

Forskningsstrategi för religionsvetenskapen vid MIUN 2018-2022

Inledning

I religionsvetenskapen (RELKET) vid MIUN finns idag tre tillsvidareanställda lektorer och ett halvtidslektorat är under tillsättande. Jörgen Magnusson är docent och kan troligtvis ansöka om befordran till professor om ett år. Fil.dr. Maths Bertell och Fil.Dr. Anna-Pya Sjödin är båda i färd med att färdigställa ansökningar om docentur. Bertell är specialist på det gamla Nordens religioner samt på samisk religion. Magnusson är specialiserad på Medelhavsvärldens antika religioner och Sjödin är specialist på det gamla Indiens religioner och filosofier. Utifrån de forskningsmedel som ämnet haft att disponera publicerar samtliga mycket flitigt i högt ansedda publiceringskanaler. Vi arbetar mycket medvetet med att öka antalet publiceringar i vetenskapliga välrenommerade tidskrifter och för att erhålla externa forskningsmedel. Båda dessa saker kan öka vår andel av fri del och leda till en positiv vetenskaplig och finansiell spiral. Vi anser det rimligt att RELKET 2022 kan ha 2-4 professorer. Samtidigt som vi vill fortsätta att vårda de positioner vi redan nått inom våra specialiteter vill vi öka vår religionsvetenskapliga kompetens på ett sätt där vi får större glädje av varandras kompetenser. Därtill vill vi att våra vetenskapliga bemödanden ska öka kvaliteten i undervisningen samtidigt som vi sätter RELKET vid MIUN på kartan och lanserar oss som en kreativ och nytänkande forskningsmiljö. På det här sättet hoppas vi även kunna fortsätta att locka externa forskare till oss. 2015-2017 hade vi två postdoktorala tjänster i RELKET och 2017 ansökte tre forskare om externa forskningsmedel som de ville lägga vid RELKET vid MIUN. Ovan nämnda resonemang har mynnat ut i utformningen av den forskningsstrategi som beskrivs nedan. Varje forskare avsätter en mindre del av sin forskningstid till ämnets profil och fortsätter samtidigt att forska och publicera inom sina specialiteter.

Omvärldsanalys

RELKET vid MIUN är präglad av den jämförande religionsforskningen. Inom den har en slogan varit att den som enbart känner en religion känner ingen. För att förstå något måste man kunna jämföra med något annat för att på så vis uppnå en djupare förståelse av det studerade fenomenet. Men att sätta sig in i mer än en religion kräver dock mycket tid, samtidigt som det är mycket viktigt för att vi ska kunna förstå människor över religions- och kulturgränser. Vi noterar att kravet på snabb publicering och kort tid för forskarutbildning riskerar att undergräva detta humanvetenskapligt synnerligen viktiga synsätt. I Skandinavien och Tyskland har man inom religionshistoria vinnlagt sig om detta jämförande perspektiv, men ekonomiska och andra faktorer har gjort att man idag ser att forskare disputerar exempelvis i islamologi, judaistik eller kyrkohistoria istället för inom religionshistoria med respektive underdisciplin.

Förutom de rent ekonomiska faktorer som påverkat denna utveckling har jämförande religionsvetenskap också utsatts för berättigad kritik. I den äldre jämförande forskningen gjordes ibland jämförelser väl hastigt, utan att de fenomen som jämfördes hade kontextualiserats tillräckligt väl innan de jämfördes. Medvetenheten om detta har lett till vad som ofta kallas för new comparativism som diskuteras mer ingående nedan. (Paden 2008)

Om vi nu höjer blicken utanför den akademiska sfären ser vi hur vi idag har mycket stora behov av att förstå hur människor fungerar i förhållande till religion. Att studera människan genom jämförelser över religions och kulturgränser är värdefullt i sig och har stor samhällsrelevans i en värld där människor från olika religioner och kulturer möts i en utsträckning som mänskligheten aldrig tidigare upplevt. Det är naturligt att vi som forskare i ett nytt vetenskapligt klimat där vi avkrävs resultat snabbare än som gjordes vid lärosäten för 2-3 decennier sedan kan börja arbeta mer jämförande då vi

uppnått den tyngd, mognad och bredd som hör det mer seniora forskningsstadiet till. Samtidigt vill vi inspirera juniora forskare till att sträva efter en djupare förståelse av människor i förhållande till religion på ett globalt plan, samtidigt som vi vill bidra med kunskap till ett mer och mer mångreligiöst samhälle.

Forskningsfronten

Som tidigare nämnts led den äldre jämförande religionsvetenskapen ibland av att de fenomen som jämfördes inte tillräckligt kontextualiserats. Vidare kritiserades en del av pionjärerna för att anlägga kristocentriska och eurocentriska perspektiv på religion i allmänhet. Därför vinnlägger man sig inom new comparativism om att samverka i forskarlag där noggrant kontextualiserade fenomen jämförs. (Paden 2008) Därför är det viktigt för oss att attrahera forskare som såväl är specialister som generalister.

Vidare har en mycket intressant diskussion förts om när jämförelser är relevanta. Här måste såväl religionsbegreppet som avgränsningen i fenomen övervägas mycket noga. (Flood 1999; 2012; Sinding Jensen 2003) Svårigheterna angrips således genom att forskare som är teoretiskt väl bevandrade i de problemställningar som hör till den jämförande religionsvetenskapen samverkar med specialister inom de områden som ska jämföras. Idealet är givetvis att specialisterna även är de teoretiskt väl bevandrade forskarna.

Prioriterade forskningsområden

Vid vårt högre seminarium kommer vi under 2018 att arbeta med att fördjupa våra kunskaper om de teoretiska problem som den jämförande religionsforskningen står inför. Utifrån detta studium kommer vi under 2018 och 2019 att börja formulera konkreta forskningsfrågor som skulle vinna på att studeras ur ett jämförande perspektiv. Men det kräver att det grundläggande teoretiska studiet först vidtagits. Under 2019-2020 kommer vi att ansöka om finansiering från VR och RJ för att genomföra en konferens där utvalda forskare bjuds in för att bidra till att vår stipulerade forskningsfråga belyses. Samtidigt med detta kommer vi givetvis att fortsätta med våra enskilda specialiteter.

Forskargruppens styrkor och svagheter

Den som arbetat mest med jämförelser i sin forskning är Bertell. Sjödin har stor förtrogenhet med de teoretiska frågeställningar som det jämförande studiet och religionsfenomenologin står inför. Magnusson har forskat på flera antika religioner i deras möten med varandra och deras förändringar. Vi är alltså ett antal rätt breda specialister som vill utveckla vårt kunnande genom att i steg ett ta oss an de teoretiska utmaningar som måste hanteras vid ett jämförande studium. Att vi kommer från olika områden, se inledning, är alltså en stor tillgång. Givetvis hade det varit mycket bra om vi redan arbetat med det som vi ska utveckla under inledningen av strategins period, men så är inte fallet. Det är naturligt att forskare till en början arbetar mest med sin specialitet för att gradvis kunna ta sig an de bredare frågeställningar som kräver stor mognad som forskare. Vår ambition är att vi även kommer att utvecklas till än bättre specialister genom det jämförande studium som vi nu tänker utveckla.

Vision för forskningsmiljön

Inom femårsperioden vill vi ha utvecklat RELVET till en nationellt och internationellt känd miljö. Det vill vi åstadkomma genom att fortsätta framgångsrik forskning inom våra specialiteter, men också genom att arrangera en forskningskonferens med jämförande inriktning 2020. Konferensvolymen ska publiceras i serie på nivå två enligt det norska systemet. Om allt löper väl borde vi kunna vara i färd med att planera för ytterligare en konferens med jämförande inriktning 2022. Vi har anledning förmoda att vårt arbete under den inledande perioden kommer generera mer än en intressant frågeställning som är väl värd att belysas vid en konferens. Vi kommer vara tvungna att arbeta med

att sammanlänka våra respektive forskningsnätverk för att genomföra konferenserna och att detta kontaktskapande kan leda till gemensamma och forskningsdrivande projekt är troligt. Genom denna målmedvetna satsning hoppas vi attrahera forskare som väljer att förlägga forskningsvistelser hos oss.

Mål på kort och lång sikt

Mycket har berörts i samband med visionen. Inom ämnet har vi som mål att varje forskare ska publicera en artikel i en högt rankad tidskrift vart tredje år. Idag har vi ca 10% forskningstid så det är ett relativt ambitiöst mål. Klarar vi det kommer troligtvis vår forskningstid öka. När det gäller vår vision är målet att vederhäftigt kunna formulera en forskningsfråga som ska belysas vid en konferens. Detta arbete ska vidta 2019. Om vi inte klarar det krävs givetvis nya överväganden. Samtidigt ska forskare som är tilltänkta för konferensen vidtalas och ansökan om finansiering skickas. Under 2020 genomförs konferensen och arbete med publicering vidtar. Utöver de artiklar som vi uppmuntrar varandra att skriva inom våra specialiteter ska vårt gemensamma arbete också leda till ytterligare publiceringar i högt rankad publiceringskanal.

Indikatorer för mål

Om vi räknar med att RELVET snart har fyra lektorer är vårt mål att dessa skriver en artikel vardera inom sina respektive specialiteter under den kommande treårsperioden. Tanken är också att alla i ämnet ska bidra med artiklar i den konferensvolym som vi planerar till 2020-2021.

För att uppnå det krävs stort engagemang från oss samtidigt som vi för att forska effektivt måste få stor flexibilitet. Varje forskare förstår bäst själv var forskningen bäst utförs. Detta är också viktigt för att kunna kombinera forskning med föräldraskap. Här är det viktigt att ämnesföreträdare och studierektor arbetar tillsammans för att skapa så sammanhängande forskningsperioder som möjligt för våra forskare. Vårt högre seminarium är tillgängligt såväl via campus som online, vilket gör att den forskare som är på forskningsvistelse på annan ort ges möjlighet att delta vid seminariet.

I nuläget ser vi inga möjligheter att rekrytera personal enkom för forskning. Däremot måste vi vartefters skaffa oss en bredd i forskarkollegiet som väl svarar mot att vi undervisar om alla världens religioner. Detta är i sig en styrka för vår jämförande religionsforskning.

Vad krävs för att nå målen?

Under 2018 planeras 6 seminarier som ägnas åt de teoretiska frågeställningar som den jämförande religionsforskningen måste hantera. Varje seminarium kräver två timmars förberedelse och seminariet varar lika lång tid. För detta ändamål avsätter varje forskare nödig del av sin andel av de fria medlen. På ett ungefär innebär det 18000 kronor per forskare.

Under 2019 ska en för konferensen lämplig forskningsfråga formuleras, presumtiva deltagare vidtalas och ansökan om finansiering för konferensen skickas. Det är rimligt att det gör att varje forskare avsätter 36000 kronor från sin andel av den fria delen under 2019.

Under 2020 ska konferensen genomföras. Vi räknar med en budget på 100000 kronor för detta ändamål. Här måste vi dock vara vaga då omfånget av konferensen beror på frågeställningen. Emellertid vill vi kunna bjuda alla deltagare så att vi verkligen får de mest lämpade forskarna. Denna finansiering måste vara extern. Då konferensen genomförts vill vi avsätta två veckors tid för två forskare för att redigera konferensvolymen. För detta ändamål avsätts 60000 kronor från den fria delen, men extern finansiering kommer sökas även för detta. I vår ansökan kommer vi även att ansöka om medel för open access i den händelse konferensvolymen publiceras digitalt.

Under 2019 och 2020 är det även troligt att medel för språkgranskning kommer krävas för våra publiceringar. Vi kommer söka medel även för det, men får räkna med att avsätta 40000 av den fria delen under dessa två år.

Partners och samarbeten

Inledande diskussioner om samarbete kring jämförande religionsforskning har inletts med vårt systerämne vid Göteborgs universitet. Vi kommer sträva efter att utveckla detta och andra samarbeten. Samverkan med forskningsfinansiärer för konferens och publicering har redan nämnts. Därtill använder vi oss av våra forskningsnätverk.

Arbetsprocess och ledning

Mycket av hur arbetet kommer utföras har redan berörts. Det är naturligt att mycket vilar på ämnesföreträdaren som ordförande för forskarkollegiet, men forskningsstrategins natur är egalitärt kollegial. Hur arbetet bäst fortlöper är något som ständigt måste vara föremål för samtal kollegor emellan. Vi har skäl att förmoda att det som arbetet kommer leda till kan vara av intresse för icke religionsvetare och vi kommer bemöda oss om att arrangera offentliga föreläsningar. Måhända kan något av det vi arbetar med även publiceras i populärvetenskaplig form, men dessa frågor måste anstå till dess att forskningsfrågorna formulerats.

God forskningssed

Hittills är alla tillsvidareanställda i ämnet historiskt inriktade i sin forskning. Det gör att många överväganden som krävs om man bedriver forskning med informanter inte är aktuell för oss i nuläget. Men för att bättre kunna hantera nya situationer kommer vi under 2018 att arbeta med den skrift om god forskningssed som vetenskapsrådet givit ut. I övrigt är det självklarheter som vi som forskare alltid hanterar som berör dessa frågeställningar. Vaksamhet så att ingen plagierar och strävan efter att allt som skrivs genomsyras av saklighet och med iakttagande av taktkänsla.

Referenser

Flood, Gavin (1999). *Beyond phenomenology: rethinking the study of religion*. London: Cassell.

Flood, Gavin D. (2012). *The importance of religion: meaning and action in our strange world*. Malden, MA: Wiley-Blackwell.

Paden, William E. (2008) "Comparison in the Study of Religion." I Peter Antes m fl. (red.) *New approaches to the study of religion*. Vol. 2, Textual, comparative, sociological, and cognitive approaches. Berlin: Walter de Gruyter, 77-92.

Sinding Jensen, Jeppe. (2003). *The study of religion in a new key: theoretical and philosophical soundings in the comparative and general study of religion*. Aarhus: Univ., 2003.